

Helse- og omsorgsdepartementet.

Oslo 08.04.22

Innspill til folkehelsemeldingen 2023.

Helse- og omsorgsdepartementet har startet arbeidet med stortingsmelding om folkehelsepolitikken som fremlegges våren 2023. Norsk Revmatikerforbund er positive til at regjeringen inkluderer bredt i høringsprosessen, og vil i dette brevet gi våre innspill til folkehelsemeldingen.

Norsk Revmatikerforbund

Muskel- og skjelettsykdom er den sykdomsgruppen som rammer flest og koster mest i Norge. Over en million nordmenn, nesten 1 av 5 innbyggere, har ulike former for muskel- og skjelettsykdommer (dette inkluderer revmatologisk sykdom). Dette er den største enkeltårsaken til sykefravær i Norge.

Muskel- og skjelettsykdommer favner om et bredt spenn av diagnoser – diagnoser som til dels er svært forskjellige i medisinsk alvorlighet og progresjon, og har ulike behandlingsforløp.

Vi har gjennom arbeidsmøter med pasienter, representanter fra helsetjenesten, legemiddelaktører og forskere kartlagt situasjonen for muskel- og skjelettpasienter i alle faser av pasientforløpet. Mange opplever at det går svært lang tid fra man opplever symptomene til man får diagnose. For enkelte diagnoser er det vanlig at det tar fra 6-10 år. En av årsakene er at det ofte går lang tid før pasientene blir henvist til spesialist. **Hele 43 prosent av revmatologiske pasienter går til fastlegen mer enn seks ganger før de blir henvist videre.**

Det er mangel på kompetanse innen muskel- og skjelettsykdommer i både primær- og spesialisthelsetjenesten. Behandlingstilbudet ute i kommunene er underdimensjonert og av svært varierende kvalitet. Dette underbygges også av data fra Folkehelseinstituttet. **Det er betydelige forskjeller mellom landets fylker på andelen pasienter som legges inn på sykehus som følge av muskel- og skjelettsykdommer.** Dette kan være en indikasjon på at førstelinjetjenesten er for svak i deler av landet. I 2018/2019 hadde Trøndelag eksempelvis 60 prosent flere sykehusinnleggelser pr. 1000 innbyggere enn Oslo.

BESØKSADRESSE
Professor Dahls gate 32
0260 Oslo

POSTADRESSE
Postboks 2653 Solli
0203 Oslo

TELEFON:
22 54 76 00

EPOST:
post@revmatiker.no
revmatiker.no

Norsk Revmatikerforbund ble stiftet av pasientene selv i 1951. I dag er vi en av Norges største interesse- og brukerorganisasjon med om lag 30 000 medlemmer. Én av fem har en sykdom relatert til muskel- og skjelett. Vi jobber med forskning for å løse sykdomsgåten, behandling og rehabilitering. Vi hjelper alle til bedre livskvalitet, mestring av sykdommen og deltakelse i samfunnet. Sammen for et friskere liv!

Både pasienter og helsepersonell trekker frem mangelfull samhandling og koordinering i helsetjenesten som en gjennomgående utfordring innen muskel- og skjelettområdet. Konsekvensen av dette er at helsetilbudet ikke gis i en hensiktsmessig sammenheng og rekkefølge, samt at pasientene selv ender opp med en koordineringsrolle i eget behandlingsløp. Dette er en jobb kun de mest ressurssterke mestrer.

Den gode nyheten er at mulighetene for å redusere samfunnskostnadene er mange. Et tilbakeblikk på den medisinske utviklingen innen diagnoseverktøy, behandlingsverktøy og behandlingsstrategier viser at fremtidsutsiktene for pasienter som diagnostiseres i dag er langt bedre enn hva de var for noen tiår siden.

Utviklingen av biologiske medisiner har bidratt til at mange kan leve bedre liv enn hva de kunne tidligere. Dette gjelder dessverre ikke for alle revmatologiske diagnoser.

Et åpenbart mål for både samfunn og individ er at man skal være mest mulig deltakende i samfunnet selv om man har en kronisk sykdom. Oppfølging og rehabilitering som sikrer deltakelse i arbeidslivet er viktig. Lange ventetider for behandling, rehabilitering og oppfølging er en utfordring for muskel- og skjelettpasienter. Tilbudet om terapibasseng og tilgangen til fysioterapeut i kommunehelsetjenesten oppleves som dårlig.

Styrking av habilitering- og rehabilitering

Kommunene har fått et større ansvar for rehabilitering og tilbyder av helsetjenester gjennom blant annet samhandlingsreformen. Utfordringen er at kommunene i liten grad har utvidet sitt helse- og habiliteringstilbud som følge av reformen eller av opptrappingsplanen for habilitering- og rehabilitering.

Det er svært alvorlig når pasienter ikke får de helsetjenestene de har krav på fordi store deler av habiliteringsansvaret er flyttet fra spesialisthelsetjenesten til primærhelsetjenesten.

Norsk Revmatikerforbund støtter flyttingen fra spesialisthelsetjenesten til primærtjenesten. Det er viktig at rehabilitering skjer lokalt. Samtidig er det et økende behov for spesialisert rehabilitering i spesialisthelsetjenesten fordi flere av sykehusenes revmatologiske avdelinger reduseres eller legges ned.

BESØKSADRESSE
Professor Dahlgate 32
0260 Oslo

POSTADRESSE
Postboks 2653 Solli
0203 Oslo

TELEFON:
22 54 76 00

EPOST:
post@revmatiker.no

revmatiker.no

Norsk Revmatikerforbund ble stiftet av pasientene selv i 1951. I dag er vi en av Norges største interesse- og brukerorganisasjon med om lag 30 000 medlemmer. Én av fem har en sykdom relatert til muskel- og skjelett. Vi jobber med forskning for å løse sykdomsgåten, behandling og rehabilitering. Vi hjelper alle til bedre livskvalitet, mestring av sykdommen og deltakelse i samfunnet. Sammen for et friskere liv!

Utfordringer:

- Våre medlemmer opplever å ikke bli prioritert hos fysioterapeuter med driftsavtale hos kommunen, eller de kan gå så lenge som opptil 6-10 måneder før de får første behandlingstime.
- Norsk Revmatikerforbund vil påpeke at dette er brudd på forskrift om habilitering og rehabilitering hvor pasienter og brukere gis rett til rehabilitering for å opprettholde funksjon.
- For en revmatiker kan 6-8 måneders ventetid for å få time hos fysioterapeut medføre uopprettelig skade.
- Rehabiliteringsfeltet for barn og unge med en revmatologisk sykdom er for lavt prioritert i det norske helsevesenet. Norsk Revmatikerforbunds erfaring viser at barn og unge ikke får nødvendig rehabilitering etter sykdomsperioder og behandling. Dette får store konsekvenser for barn i vekst.
- Det er for dårlig informasjon om rehabiliteringssenter for barn og unge i Norge.

Mål:

- Norsk Revmatikerforbund ber regjeringen nedsette et utvalg som foretar en grundig gjennomgang av hele habilitering- og rehabiliteringsfeltet, både innenfor spesialist- og kommunehelsetjenesten, samt i overgangene. Utvalget må se dette arbeidet i et helhetsperspektiv som ivaretar et livsløp. Utredningen må ivareta et helhetlig alderssegment, fra 0–100 år.

Manglende politisk engasjement for pakkeforløp for muskel- og skjelettpasienter

Vi må ha et pakkeforløp for alle med muskel- og skjelettsykdom, uavhengig om sykdomsbildet er avklart eller ikke. Det er svært begrensende at de som allerede har en diagnose, ikke skal være med på «løpet» frem til igangsetting av avgjørende behandling.

I kartleggingen av situasjonen for muskel- og skjelettpasienter i Norge i dag, ser vi tre hovedutfordringer for denne pasientgruppen:

Utfordringer:

- Mange med revmatiske sykdommer utsettes for lange, unødige og potensielt helseskadelige ventetider i diagnosefasen, under behandlingen og i rehabiliteringen. Lange ventetider kan

BESØKSADRESSE
Professor Dahls gate 32
0260 Oslo

POSTADRESSE
Postboks 2653 Solli
0203 Oslo

TELEFON:
22 54 76 00

EPOST:
post@revmatiker.no
revmatiker.no

Norsk Revmatikerforbund ble stiftet av pasientene selv i 1951. I dag er vi en av Norges største interesse- og brukerorganisasjon med om lag 30 000 medlemmer. Én av fem har en sykdom relatert til muskel- og skjelett. Vi jobber med forskning for å løse sykdomsgåten, behandling og rehabilitering. Vi hjelper alle til bedre livskvalitet, mestring av sykdommen og deltakelse i samfunnet. Sammen for et friskere liv!

påvirke pasientenes livskvalitet og det kan medføre utvikling av irreversible skader. Dette fører igjen til høyere behandlingskostnader og reduserte muligheter for pasientene til å delta i arbeidslivet.

- Det generelle tilbudet til revmatiske pasienter, men især tilgangen til medisinske spesialister, er svært ujevnt fordelt rundt om i landet. Dette resulterer i at kvalitetsnivået på helsetilbudet for denne pasientgruppen er betinget av hvor i landet man bor.
- For dårlig samhandling mellom kommunene, NAV og primær- og spesialisthelsetjenesten medfører at mange pasienter selv ender opp med oppgaven å koordinere kontroller, behandling og rehabiliteringstjenester levert av den offentlige helsetjenesten. Dette kan bidra til feilprioriteringer og svakere helsemessige resultater, samt unødig ressursbruk i helsetjenesten og for pasienten.

Mål:

- Vi må ha et pakkeforløp for alle med revmatisk sykdom, uavhengig av om sykdomsbildet er avklart eller ikke. Det er svært begrensende at de som allerede har en diagnose, ikke skal være på «løpet» frem til igangsetting av avgjørende behandling.

Statens behandlingsreiser må styrkes

Norsk Revmatikerforbunds [REMUS-rapport](#), utarbeidet av Menon Economics, fastslår at antallet pasienter som faktisk får anledning til å dra på behandlingsreise, har falt med over 20 prosent i løpet av de ti siste årene. I 2019 planla Statens behandlingsreiser ved OUS å sende 1642 personer på behandlingsreise, herunder 60 barn og 36 ungdom med barneleddgikt, samt 1546 voksne revmatikere. I 2020 gikk antallet planlagte reiser for pasienter ned til under 1600 på grunn av manglende finansiering over statsbudsjettet, og i 2021 ble planlagte reiser avlyst. Dette gjelder også planlagte reiser første kvartal 2022.

Gjennom trening reduseres smerten, man får økt bevegelighet og man kan delta i arbeids- og dagligliv. Individuell behandling og tilrettelagt trening i land med varmt klima er tiltak mange av Norsk Revmatikerforbunds grupper har god nytte av. Barn og unge har svært god nytte av individuell behandling og tilrettelagt trening i varmere klima, det foreligger det god dokumentasjon på.

Utfordringer:

BESØKSADRESSE
Professor Dahls gate 32
0260 Oslo

POSTADRESSE
Postboks 2653 Solli
0203 Oslo

TELEFON:
22 54 76 00

EPOST:
post@revmatiker.no
revmatiker.no

Norsk Revmatikerforbund ble stiftet av pasientene selv i 1951. I dag er vi en av Norges største interesse- og brukerorganisasjon med om lag 30 000 medlemmer. Én av fem har en sykdom relatert til muskel- og skjelett. Vi jobber med forskning for å løse sykdomsgåten, behandling og rehabilitering. Vi hjelper alle til bedre livskvalitet, mestring av sykdommen og deltakelse i samfunnet. Sammen for et friskere liv!

- Stortinget behandlet Statens behandlingsreiser etter Norsk offentlig utredning (NOU) [2000: 2 – «Forskning om behandling i varme strøk»](#).
- Sørge for at midlene som settes av også brukes. Når utenlandsreiser ikke er mulig, må Statens behandlingsreiser kjøpe plasser på rehabiliteringsinstitusjoner i Norge.

Mål:

- Norsk Revmatikerforbund vil at staten doubler tilbudet som er gitt gjennom Statens behandlingsreiser – ikke minst for å ta igjen etterslepet fra de siste årene.
- Barn og unge i vekst trenger behandlingsreiser for forebygging og behandling, slik at de kan leve som andre barn resten av året.
- Det må i løpet av stortingsperioden gjennomføres en ny NOU.

Folkehelsemeldingen trenger et frisklivsløfte.

NRF ønsker å utvikle en hybrid modell for et bærekraftig muskel- og skjelettilbud i kommunehelsetjenesten.

Utfordringer:

Det kommunale behandlingstilbudet relatert til muskel- og skjelettsykdommer er underdimensjonert og av svært varierende kvalitet. Både pasienter og helsepersonell trekker frem mangelfull samhandling og koordinering i helsetjenesten som en gjennomgående utfordring. Konsekvensene av dette er at helsetilbudet ikke gis i en hensiktsmessig sammenheng, samt at pasientene selv ender opp med en koordineringsrolle i sitt eget behandlingsforløp (REMUS-rapporten, 2019).

Mange kommuner har ikke brukt tid på å kartlegge hva som finnes av foreninger i nærmiljøene, eller utviklet en frivillighetspolitikk for samarbeid med frivilligheten. Dette fører til at ressursene frivilligheten representerer i liten grad utløses fordi man ikke har utviklet konkrete virkemidler i dialog med frivilligheten. Hvilke tilbud som pasientene får høre om blir derfor svært tilfeldig, og det etterlyses bedre samarbeidsmetoder på området (Samarbeid mellom frivillige og kommuner, 2015).

BESØKSADRESSE
Professor Dahls gate 32
0260 Oslo

POSTADRESSE
Postboks 2653 Solli
0203 Oslo

TELEFON:
22 54 76 00

EPOST:
post@revmatiker.no
revmatiker.no

Norsk Revmatikerforbund ble stiftet av pasientene selv i 1951. I dag er vi en av Norges største interesse- og brukerorganisasjon med om lag 30 000 medlemmer. Én av fem har en sykdom relatert til muskel- og skjelett. Vi jobber med forskning for å løse sykdomsgåten, behandling og rehabilitering. Vi hjelper alle til bedre livskvalitet, mestring av sykdommen og deltakelse i samfunnet. Sammen for et friskere liv!

Hensikten med arbeidet er å styrke, synliggjøre og samordne frisklivstilbudet innen muskel- og skjeletthelse i kommunene ved å skape en samarbeidsplattform mellom Norsk Revmatikerforbund (NRF) og kommunens Frisklivssentraler. Etablering av Frisklivssentraler er en anbefalt måte å tilby helsefremmende og forebyggende helsetjenester på. NRF som brukerorganisasjon har i dag en frisklivsprofil, og tilbyr en rekke kurs og aktiviteter innen fysisk og psykisk helse, mestring, livskvalitet og sosial deltakelse. Et kurssamarbeid mellom NRF og kommunenes Frisklivssentraler vil systematisere det totale tilbudet til personer som lever med muskel- og skjelettplager. Det vil også bygge opp under satsningen på et helhetlige pasientforløp, folkehelse og frivillighetspolitikk.

Sambruk av lokaler legger grunnlaget for felles aktiviteter, uformelle møter og gjensidig utnyttelse av ressurser (Leve hele livet, 2017-2018). Dette vil være en vinn-vinn-situasjon for alle parter. Det kommunale frisklivstilbudet for alle personer med muskel- og skjelettplager øker, Frisklivssentralene kan dra nytte av likemannskompetansen til NRFs Frisklivsagenter, og NRF får synliggjort og satt et viktig frisklivstilbud i system. Tiltak som promoterer et friskt liv og en aktiv hverdag er i tråd med Europeiske anbefalinger for muskel- og skjelettplager (Agca, et al., 2017). Et slikt samarbeid kan være en viktig brikke inn i det planlagte pakkeforløpet for muskel- og skjelettplager.

Mål:

Det overordnede målet er å styrke, synliggjøre og koordinere frisklivstilbudet innenfor muskel- og skjeletthelse i Norge ved å skape en samarbeidsplattform mellom Norsk Revmatikerforbund (NRF) og de kommunale Frisklivssentralene.

- Utvikle en samarbeidsmodell mellom frivillig sektor (NRF) og kommunens Frisklivssentraler ved å sette frivillige ressurser i system i alle Norges fylker.
- NRF ønsker midler over statsbudsjettet for å kunne opprette og videreføre dette arbeidet.
- Styrke tilbudet ved Frisklivssentralene ved tilføring av ressurser fra NRF i form av likepersonsarbeid og kurstilbud avholdt av kompetente instruktører og ansattressurser fra NRF.
- Økt kjennskapen til samarbeidsordningen hos respektive Lærings- og Mestringssentre (LMS), sykehusavdelinger og fastlegekontorer gjennom en informasjonskampanje.
- Som pasientorganisasjon kan NRF bidra med å utvikle en samarbeidsmodell mellom offentlige og kommunale helsetjenester og frivillig kompetanse.

BESØKSADRESSE
Professor Dahlgate 32
0260 Oslo

POSTADRESSE
Postboks 2653 Solli
0203 Oslo

TELEFON:
22 54 76 00

EPOST:
post@revmatiker.no
revmatiker.no

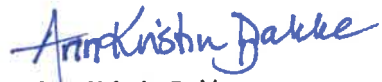
Norsk Revmatikerforbund ble stiftet av pasientene selv i 1951. I dag er vi en av Norges største interesse- og brukerorganisasjon med om lag 30 000 medlemmer. Én av fem har en sykdom relatert til muskel- og skjelett. Vi jobber med forskning for å løse sykdomsgåten, behandling og rehabilitering. Vi hjelper alle til bedre livskvalitet, mestring av sykdommen og deltakelse i samfunnet. Sammen for et friskere liv!

Med vennlig hilsen

Bo Gleditsch

Generalsekretær

Ann Kristin Bakke

Fagsjef interessepolitikk

BESØKSADRESSE
Professor Dahls gate 32
0260 Oslo

POSTADRESSE
Postboks 2653 Solli
0203 Oslo

TELEFON:
22 54 76 00

EPOST:
post@revmatiker.no

revmatiker.no

Norsk Revmatikerforbund ble stiftet av pasientene selv i 1951. I dag er vi en av Norges største interesse- og brukerorganisasjon med om lag 30 000 medlemmer. Én av fem har en sykdom relatert til muskel- og skjelett. Vi jobber med forskning for å løse sykdomsgåten, behandling og rehabilitering. Vi hjelper alle til bedre livskvalitet, mestring av sykdommen og deltakelse i samfunnet. Sammen for et friskere liv!

[illegible]